

Onderwijssecretariaat van Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap
Ravensteingalerij 3 bus 7 1000 Brussel tel. 02/506 41 50 fax 02/502 12 64 info@ovsg.be www.ovsg.be

Woordkunst

Middelbare graad – sectie jongeren

Raamleerplan

Deeltijds Kunstonderwijs – Studierichting Woordkunst

F:\dko0102\hq\not\wo\wojo0094.beg

Dit leerplan werd goedgekeurd op 18 juni 2002 conform het besluit van de Vlaamse Executieve van 3 juni 1992 tot vaststelling van de goedkeuringsmodaliteiten van leerplannen.

D/2002/7634/086

© 2002 door OVSG

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van OVSG.

Bestelnummer: O/5/2002/005

Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap vzw
Ravensteingalerij 3 bus 7
1000 Brussel

INHOUD

Inhoud	1
1. Inleiding.....	2
2. Leerplan Voordracht.....	3
3. Leerplan Drama.....	5
4. Leerplan Toneel	7
5. Evaluatie.....	8
5.1 Drama (M1-M2)	8
5.2 Voordracht	8
5.3 Toneel (M3)	8
6. Literatuurlijst.....	9

1. INLEIDING

Het leerplan Woordkunst voor de middelbare graad, sectie jongeren is een raamleerplan dat concentrisch over de hele graad heen wordt gebruikt.

De algemene doelstellingen kunnen bereikt worden aan de hand van de leerinhouden. De methodologische wenken geven louter didactisch-pedagogische tips om de leerinhouden te concretiseren.

Het geheel van doelstellingen en leerinhouden wordt het best concentrisch aangeboden. Vanuit de teksten die ofwel de leerlingen ofwel de leerkrachten aanreiken, worden de leerinhouden behandeld.

De algemene doelstellingen kunnen niet van elkaar losgekoppeld worden.

In de middelbare graad Woordkunst is een horizontale en verticale doorstroming noodzakelijk. Dit betekent dat er een voortdurende relatie is tussen de lessen drama in M1 en M2 en voordracht.

Anderzijds moet er een duidelijke doorstroming zijn tussen het vak drama en het vak toneel in M3.

Het is belangrijk dat de leerlingen de kans krijgen om van het klassikale gebeuren in de lagere graad over te stappen naar een meer individuele of groepsgericht-individuele benadering in de middelbare graad.

De leerinhouden kunnen eens te meer geconcretiseerd en versterkt worden door het contact met andere expressievormen en door de samenwerking met bibliotheek, jeugddienst, cultuurverenigingen, cultuurcentra, andere scholen,...

2. LEERPLAN VOORDRACHT

Middelbare graad – sectie jongeren

Basisdoelstellingen	Leerinhouden	Methodologische wenken
<i>Duidelijke binding met het vak drama</i>		
1. Spelplezier		
2. De technische vaardigheden verworven in de lagere graad worden verder uitgewerkt, in functie van tekstoverdracht	<ul style="list-style-type: none"> • Aandacht voor de spreektechniek (ademhaling, uitspraak) en houding • De parameters van de expressie toepassen (volume, tempo, ritme, toon, spanning) 	<ul style="list-style-type: none"> • De teksten dienen als werkinstrument om op de technische moeilijkheden te werken • Techniek aanpassen aan de ruimte
3. Tekstanalyse	<ul style="list-style-type: none"> • Inhoud: het gevoel, het waarom, de idee, symboliek • Onderzoek naar vormelijke kenmerken • Subtekst versus directe inhoud 	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek naar de verschillende interpretatiemogelijkheden • Vorm, specifiek taalgebruik, waarde van de klank in relatie tot het gevoel, ritme van de tekst, interpunctie • Subtekst verwoorden en verinnerlijken
4. Bewust spreken	<ul style="list-style-type: none"> • De nadruk ligt op geloofwaardig, natuurlijk spreken • Inleving (denkend spreken) • Overdracht stimuleren • Interactie met het publiek • Innerlijke en uiterlijke houding t.o.v. het publiek 	<ul style="list-style-type: none"> • Het gebruik van subtekst • Naspelen, navertellen met eigen woorden • Rekening houden met tekstanalyse • Kijkopdracht i.f.v. tekstoverdracht
5. Verschillende vormen van tekstoverdracht	<ul style="list-style-type: none"> • Voorlezen • Voordragen • Dramatiserend vertellen • Ontwikkelen van het geheugen 	<ul style="list-style-type: none"> • D.m.v. het gebruik van korte vertellende en beschrijvende teksten, teksten zonder interpunctie, informatieve teksten, nonsensteksten • Keuze uit jeugdliteratuur, jeugdpoëzie, figurentheater, cabaret, columns • Memoriseren van teksten

6. Ontwikkelen van de non-verbale communicatie	<ul style="list-style-type: none"> • Leren omgaan met stilte • Concentratie en betrokkenheid bij het optreden in groep 	<ul style="list-style-type: none"> • Inleving / beleving van teksten bij spreken en luisteren
7. Natuurlijke lichaamsexpressie	<ul style="list-style-type: none"> • Organisch bewegen in overeenstemming met de zeggings- en plaatsing in de ruimte 	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik maken van de leerinhoud van drama
8. Stimuleren tot kennismaken met diverse soorten poëzie / proza	<ul style="list-style-type: none"> • Nederlandstalige en internationale literatuur (literatuur in de brede zin van het woord) 	<ul style="list-style-type: none"> • Er kan een repertoirelijst aangelegd worden waarnaar de leerling gedurende zijn curriculum kan terugrijpen. • Aanbieden van teksten <ul style="list-style-type: none"> - zonder dat deze moeten vertolkt worden - louter om illustratieve redenen • Leren opzoeken a.h.v. een literatuurlijst / auteurslijst • Contact met literatuur / adequaat gebruik van internet
9. Kritiek	<ul style="list-style-type: none"> • Leren actief luisteren • Leren luisteren naar zichzelf en naar elkaar • Verwoorden van genuanceerde kritiek 	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik van video- en geluidsapparatuur • Kijk- en luisteropdrachten
10. Het creëren van een toonmoment	<ul style="list-style-type: none"> • Overgangen maken • Een programma inleiden • Samenstelling van repertoire 	<ul style="list-style-type: none"> • Aandacht hebben voor het schrijven van bindteksten • Op basis van improvisaties overgangen maken (verbaal en non-verbaal)
11. Leren samenspelen (werken in groep)	<ul style="list-style-type: none"> • Empathisch aanwezig zijn 	<ul style="list-style-type: none"> • Spanningsbogen doorgeven • Groepsdynamiek opbouwen • Een groepsprogramma maken • Één tekst in groep vertolken

3. LEERPLAN DRAMA

Middelbare graad – jongeren

Basisdoelstellingen	Leerinhouden	Methodologische wenken
<i>Duidelijke binding met het vak voordracht</i>		
1. Spelplezier		
2. Exploratie van de elementaire speldomeinen:		
2.1 Spelbron (de speler en zichzelf)	<ul style="list-style-type: none"> • Stimuleren van de creatieve verbeelding • Zoeken naar authenticiteit • Stimuleren van spontaneïteit, directheid in impuls expressie • Durf: grensverleggend werken • Stimuleren van non-verbale expressie 	<ul style="list-style-type: none"> • Associatie- en fantasiespelen • Inlevingsspelen • Startpuntimpro's • In groep vertrekken en afbouwen naar individuele oefeningen • Zintuiglijke waarnemingsoefeningen
2.2 Samenspel (speler en tegenspeler)	<ul style="list-style-type: none"> • Leren improviseren <ul style="list-style-type: none"> ○ Waarneming, aandacht ○ Openheid, acceptatie ○ Trefzekerheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Observatie- concentratieoefeningen • Geleiding- onvoorziene rollen- situatiespelen • Allerhande improvisaties

<p>2.3 Vormgeving (speler en toeschouwer)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bewust worden van lichamelijkheid • Lichaamstaal • Stemgebruik ook in combinatie met lichamelijkheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Relaxatie, losmaking, statusoefeningen in situaties • Ademhaling, spanning, eotonie • Adem oefeningen, brabbeltaal, blind publiek • Sfeerimpro's • Impro's die bewegingen stimuleren
	<ul style="list-style-type: none"> • Ruimtebesef <ul style="list-style-type: none"> - afbakenen van de ruimte i.f.v. het publiek - de onbegrensde ruimte - de persoonlijke ruimte 	<ul style="list-style-type: none"> • Oefeningen aan de hand van een verhaal, poëzie, muziek,
<p>3. Uitbreiden van de expressiemogelijkheden door het gebruik van de parameters van beweging</p>	<ul style="list-style-type: none"> - traag – snel - hoog – laag - voor - achter - open - gesloten - licht – sterk - gespannen – ontspannen - vloeiend - onderbroken - energiestroom 	<ul style="list-style-type: none"> • Bewegingsexpressie <ul style="list-style-type: none"> ○ in functie van andere expressievormen (muziek, geluid, multimedia,...) ○ in functie van het spel, de tekst
<p>4. Combinatie van de parameters van de verbale en non-verbale expressie</p>		

4. LEERPLAN TONEEL

Middelbare graad 3 – jongeren

Basisdoelstellingen	Leerinhouden	Methodologische wenken
1. Spelplezier		
2. Exploratie van de elementaire speldomeinen <ol style="list-style-type: none"> 1. Spelbron 2. Samenspel 3. Vormgeving 	<ul style="list-style-type: none"> • Verder uitdiepen van de leerinhouden die in drama werden aangereikt in functie van de theatertekst of de spelsituatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Via fragmentwerk: monologen, dialogen uit bestaand theaterwerk of uit geselecteerde literatuur. • Via improvisatie: vanuit situaties, emoties,.... • Via kijk- en luisteropdrachten
3. Creatie van de rol	<ul style="list-style-type: none"> • Belevingsexploratie: individueel • Relationele situatie exploratie: in relatie tot ... • Fysieke en verbale karakterisering • Ruimtelijke en ritmische overdracht van het verhaalparcours 	<ul style="list-style-type: none"> • Aanbieden van teksten <ul style="list-style-type: none"> - zonder dat deze moeten vertolkt worden - louter om illustratieve redenen • Gebruik van video- en geluidsapparatuur
4. De exploratie van emotie	<ul style="list-style-type: none"> • Het vertalen van emoties in theater 	
5. Aanbieden van verschillend tekstmateriaal	<ul style="list-style-type: none"> • Tekstanalyse en interpretatie 	
6. Ensceneren van dialogen		
7. Natuurlijke zeggingskracht		
8. Kritiek	<ul style="list-style-type: none"> • Leren actief luisteren • Leren luisteren naar zichzelf en naar elkaar • Verwoorden van genuanceerde kritiek 	

5. EVALUATIE

5.1 Drama (M1-M2)

Het is niet de bedoeling te streven naar een afgewerkt product. Vooral het proces is belangrijk. De evaluatie bestaat uit een keuze van improvisatie- en spel oefeningen die gedurende het jaar aan bod zijn gekomen.

Er worden binnen de studierichting duidelijke afspraken gemaakt omtrent duur en inhoud van het evaluatiemoment.

5.2 Voordracht (M3)

De evaluatie wordt bij voorkeur opgevat als een toonmoment. Er wordt gestreefd naar een eindproduct, een optreden, met aandacht voor zowel groepswork als individuele momenten.

In M1 en M2 is de invulling van de evaluatie vrij.

5.3 Toneel (M3)

Theater is groepswork en samenspel is primordiaal. De evaluatie van M3 is een toonmoment in groep, waarin de dialoog centraal staat en de invulling van de rol en de emotie belangrijk zijn.

Er worden binnen de studierichting duidelijke afspraken gemaakt omtrent duur en inhoud van het evaluatiemoment.

6. LITERATUURLIJST

Deze literatuurlijst biedt louter een suggestie van beschouwend werk. Naar eigen inzicht kan deze aangevuld worden.

- de Bont, H.G., Inleiding tot de taalkunst, Agon Elsevier
- Devos, Katrien, Van horizon tot ziel tot horizon, dramatische expressie, OVSG, Brussel, 1994-1995
- Dieho, B., van Ginkel M., Schra, E., Speloefeningen, IT&FB, Amsterdam, 1987.
- Janssens, L., Drama is de kunst, IT&FB, Amsterdam.
- Johnston, K. Impro (improvisatie en theater), IT&FB, Amsterdam.
- Interfederaal Centrum Vlaams Amateurtoneel, Keurig bewegen, 1980.
- Kapsenberg-Zeffring, M., Stenfert Kroese, H., Creatief spel: Suggesties voor expressie door woord en gebaar, binnen en buiten het onderwijs, Cantecleer, De Bilt, 1983.
- Kok, M., van Overbeek, L., Toneel aan 14-jarigen, OVSG, Brussel
- Lodder, G., Als er gedicht wordt, Wolters-Noordhoff.
- Luyten, W., Stevens, M., Gedichten door-zien, Acco-Leuven.
- Müller, W. Pantomime, een introductie voor toneelspelers, lekespelers en jeugdgroepen, Uitg. Nelissen, Overveen-Bloemendaal, 1981.
- Pijper, G., Drama voor beroepspraktijk, Wolters-Noordhoff.
- Rooyackers, P., Dramaprojecten, Intro, Nijkerk.
- Spriet, C., Timmermans, L., Taalmozaïek: leerpakket poëzie, Standaard educatieve Uitgeverij
- Stanley, S.M., Drama door improvisatie, Intro, Nijkerk.
- Uyttendaele, J., Lezen – Poëzie is amusement, Manteau.
- Van Dijck, M., Dramatiseren, De toneelcentrale, Bussum, 1986.
- Van Dijck, M., Rosier, T., Speel d'r eens mee, De toneelcentrale, Bussem.
- Vanloo, R., Is het al speeltijd?, Wolters, Leuven.
- Way, B. Vorming door drama, Wolters-Noordhoff.
- Wilmink, W., Waar het hart vol van is, Van Holkeman en Warendorf
- Wilmink, W., Goedenavond, speelman, Van Holkeman en Warendorf
- Wilmink, W., Koen, maak je mijn schoen?, Van Holkeman en Warendorf